

UNICEF Comité Comunitat Valenciana
Carrer Doctor Romagosa, 5, 3^a
46002 València

Save The Children Valencia
Avinguda del Port, 267, 7^a
46011 València

PATROCINA: Conselleria d'Immigració i Ciutadania. Generalitat Valenciana

Coordinadors de la publicació:
Daniel Muñoz López
David Dominguez González
Rodrigo Hernández Primo

Autores:
Rocío Saborit Rojas
Patricia Prado Díaz
Criseida Cerradelo García
Lola Gil González

Traducció i control d'estil:
Patricia Prado Díaz
Criseida Cerradelo García

Disseny i impremta:
Gráficas Marí Montañana, S.L.

Es permet la reproducció total o parcial d'aquesta publicació per a fins educatives sense ànim de lucre citant sempre la seua procedència.

ÍNDEX

CAPÍTOL 1: QUÈ ÉS LA PARTICIPACIÓ INFANTIL I EL PERQUÈ DE LA SEUA IMPORTÀNCIA

CAPÍTOL 2: EL CENTRE EDUCATIU COM ESPAI DE PARTICIPACIÓ INFANTIL

CAPÍTOL 3: RESOLUCIÓ PACÍFICA DE CONFLICTES

CAPÍTOL 4: CONCLUSIONS

CAPÍTOL 5: ACTIVITATS

BIBLIOGRAFIA

La Participació Infantil en la Resolució Pacífica de Conflictes

La Participació Infantil en la Resolució Pacífica de Conflictes és una guia didàctica dirigida als professors que treballen amb grups de xiquets i xiquetes de 4º, 5º i 6º de primària. Així mateix, els continguts proposats en aquesta guia són fàcilment adaptables a nivells superiors o inferiors a aquests cursos. Aquesta guia didàctica tracta sobre la participació infantil aplicada a la resolució pacífica de conflictes, oferint al professorat informació, estratègies didàctiques i activitats a desenvolupar tant en l'aula com fora d'ella .

La guia es divideix en dues grans parts relacionades entre si. En la primera part farem una introducció al dret a la participació infantil, la seua importància i beneficis, ho posarem en relació amb la resolució pacífica de conflictes i oferirem una sèrie d'estratègies metodològiques. En la segona part proposarem activitats didàctiques específiques perquè el professorat puga posar en pràctica el contingut teòric recollit en el primer bloc temàtic .

CAPÍTOL 1

Què és la participació infantil i el perquè de la seua importància

*Si esperes canviar tu quan haja canviat
el món, moriràs sense haver viscut; si comences
canviant tu, ja estàs canviant el món .”*
F. Macero

La participació infantil és el dret que tenen els xiquets, xiquetes i joves d'opinar i expressar-se, prendre part, compartir, tenir opinions i idees, poder expressar-les lliurement i que tot això siga tingut en compte per part dels adults. Una de les definicions més completes i acceptades en la comunitat internacional és la de Roger Hart, segons aquest autor la participació “és la capacitat per a expressar decisions que siguen reconegudes per l'entorn social i que afecten a la vida pròpia i/o a la vida de la comunitat en la qual el xiquet o xiqueta viu.

La participació infantil suposa “col·laborar, aportar i cooperar per al progrés comú” així com generar en els xiquets, xiquetes i joves confiança en si mateixos i un principi d'iniciativa. A més, la participació infantil situa als xiquets i xiquetes com subjectes socials amb la capacitat d'expressar les seues opinions i decisions en els assumptes que els competeixen directament en la família, l'escola i la societat en general. En aquesta Guia Didàctica, entenem la participació infantil no només com el fet “de formar part” sinó també el “prendre part”.

LA CONVENCIÓ DELS DRETS DEL XIQUET

La Convenció dels Drets del Xiquet (CDX) és el conveni de les Nacions Unides que estableix els drets i les normes bàsiques per a garantir el benestar dels xiquets i xiquetes al llarg del seu desenvolupament. Aquest Conveni es va signar el 20 de Novembre de 1989, i és el tractat internacional més ratificat.

Malgrat que durant aquest temps hem assistit a un gran avanç en el reconeixement dels drets dels xiquets i xiquetes, 18 anys després de la ratificació de la CDX constatem que aquests drets no sempre es reconeixen o es respecten, i no solament en els països en vies de desenvolupament, també en el nostre entorn més proper.

La Convenció conté 54 articles que podem dividir en quatre àmplies categories: Drets de supervivència, de desenvolupament, de protecció i de participació. Els drets de supervivència, abasten el dret a la vida, atenent la satisfacció de les necessitats bàsiques, com nutrició,

serveis de salut, sanejament i nivell de vida adequat. Els drets de desenvolupament, comprenen aquells drets l'objectiu principal dels quals és assegurar el ple desenvolupament de les potencialitats del xiquet o la xiqueta tant físiques, com intel·lectuals, emocionals i psicològiques. Els drets de protecció, inclouen aquells drets a través dels quals es protegeix a la infància contra qualsevol situació d'abús. Finalment els drets de participació, estableixen l'obligació d'oferir als xiquets i xiquetes oportunitats per a expressar la seua opinió amb llibertat, ser escoltats i participar en les qüestions que els afecten.

En els països desenvolupats, els drets emmarcats en les tres primeres categories gaudeixen, relativament, d'una satisfactòria implantació. No ocorre el mateix amb els drets de participació, malgrat que aquests tenen la mateixa importància que els altres i el seu exercici adequat és una condició indispensable per al real exercici dels altres drets.

La CDX recull expressament aquesta concepció de participació infantil en el seu articulat:

Dret a opinar (article 12). Els xiquets i xiquetes tenen dret a opinar i que aquesta opinió siga tinguda en compte en relació a la seua edat quan els adults vagen a prendre una decisió que els afecte.

Dret a buscar i rebre informació (article 13). Els xiquets i xiquetes tenen dret a buscar i rebre informació i a expressar lliurement les seues opinions i idees, sempre que no vagen en contra dels drets d'altres persones.

Llibertat de pensament dels xiquets (article 14). L'Estat ha de respectar la llibertat de pensament i de religió dels xiquets i xiquetes, sent aconsellats pels seus pares .

Dret a associar-se (article 15). Els xiquets i xiquetes poden associar-se lliurement, crear associacions i reunir-se pacíficament, sempre que no es vaja en contra dels drets d'altres persones .

Dret a l'accés a informació adequada (article 17). Els xiquets i xiquetes tenen dret a rebre informació a través dels llibres i mitjans de comunicació. Els adults cuidaran que el contingut dels mateixos siga adequat en funció de l'edat i el desenvolupament del xiquet o la xiqueta.

La comprensió que tenen els xiquets i xiquetes dels temes que se susciten en la Convenció depèn per descomptat de la seua edat. Ajudar als xiquets i xiquetes a comprendre els seus drets no significa que hem d'obligar-los a prendre decisions les conseqüències de les quals no poden assumir encara a causa de la seua edat. El text encoratja a abordar amb els xiquets i xiquetes qüestions relacionades amb els seus drets "d'acord amb l'evolució de les seues facultats" (article 5). Els temes que debaten, la forma que responguen a les preguntes, o l'acord normatiu, dependran sempre de l'edat dels xiquets i xiquetes.

La participació és un dels elements més rellevants i de consideració primordial per a assegurar el respecte de les opinions dels xiquets, xiquetes i joves. Planteja que tots tenen dret a ocupar un paper actiu en el seu entorn. A més el foment de la participació infantil té beneficis directes en el desenvolupament dels xiquets i xiquetes, com veem en el següent quadre (1):

(1) Font: Plataforma d'Organitzacions de la Infància (POI)

Conseqüències negatives de la no participació	Conseqüències positives de la participació
Dependència: el/la xiquet/a depen de l'adult per a qualsevol decisió	Dependència: el/la xiquet/a depen de l'adult per a qualsevol decisió
Escassa iniciativa	Autonomia progressiva
Passivitat, comoditat, conformisme	Creativitat
Falta de resposta en situacions crítiques	Experimentació
Falta de sentit crític	Capacitat de raonament i elecció
Inseguretat, baixa estima personal	Aprenentatge dels errors
Reducció de la creativitat i imaginació si les activitats són dirigides	Es configura una major personalitat, es fomenta el sentit crític
Estancament en el desenvolupament personal i formatiu	S'incrementen les relacions personals i l'intercanvi d'idees
Por a la llibertat, a prendre decisions	Aprenentatge més sòlid i major implicació de l'alumne
Baixa capacitat de comunicació	Es desenvolupa la capacitat d'escolta, negociació i elecció d'alternatives
Baix aprenentatge dels valors democràtics	Aprenentatge de valors democràtics: participació, llibertat
Baixa creença en la democràcia	Valor de la Democràcia Intergeneracional
Infància com objecte no participatiu	Infància com subjecte actiu social
Desconeixement de drets d'expressió	Exercici i reivindicació dels drets d'expressió
Invisibilitat social de la infància	Major riquesa i diversitat social

CAPÍTOL 2

El centre educatiu com espai de participació infantil

Molts experts i expertes en participació infantil coincideixen a afirmar que existeixen tres àmbits bàsics on es pot desenvolupar la participació: a nivell familiar, a nivell local o municipal – també cridat social o comunitari - i a nivell escolar. Podent-se incloure també un quart àmbit que seria el d'oci.

Entre tots aquests àmbits, l'escola és un espai fonamental per a potenciar la participació en la infància i la joventut. És el lloc en el qual entren en contacte amb el grup d'iguals i aprenen, no només aspectes lectius, sinó també hàbits i valors socials necessaris per al seu desenvolupament (com l'empatia, la solidaritat, l'actitud crítica, etc.).

No obstant això podem constatar que algunes pràctiques educatives tradicionals s'oposen que s'adopten i desenvolupen experiències de participació infantil real. És evident que ara per ara els oferim als xiquets pocs espais i oportunitats perquè expressen les seues pròpies idees i opinions.

En els centres escolars existeixen de fet organismes de participació infantil: la figura del delegat/da, representants de l'alumnat en els consells escolars, les assemblees d'alumnes i alumnes, etc. Aquestes estructures existeixen en tots els centres, però lamentablement, en molts casos la funció dels xiquets i xiquetes en aquests espais és merament anecdòtica i en cap cas podem parlar d'una participació real, activa i reconeguda per l'entorn.

Reactivar aquests organismes i treballar per i per a potenciar-los, és una tasca pendent de l'escola, si busquem educar a la nostra infància en la participació democràtica. És necessari considerar als xiquets i xiquetes com subjectes actius de la nostra societat, que decidisquen sobre el seu propi desenvolupament i que aporten judicis i solucions en el seu entorn. Atès que gran part de la responsabilitat de formar als nostres xiquets i xiquetes recau en l'escola, hem de seguir augmentant els espais de participació infantil en l'àmbit escolar.

L'educació implica quatre elements fonamentals(2):

- *Aprendre a aprendre*: La qual cosa consisteix a aprendre a comprendre el món que els envolta per a viure amb dignitat, desenvolupar les seues capacitats personals i comunicar-se amb els altres .
- *Aprendre a Fer*: per a poder influir sobre el propi entorn .
- *Aprendre a viure en comunitat*: participar i cooperar en el desenvolupament de la seua comunitat .
- *Aprendre a ser*: Conèixer-se a si mateix, per a aprendre a conviure amb els altres .

(2) Informe de la UNESCO de la Comisión Internacional sobre educación para el Siglo XXI presidida por Jacques Delors http://www.unesco.org/education/pdf/DELORS_S.PDF

Des d'aquesta perspectiva, entenem que el dret a la participació del que gaudeixen xiquetes, xiquets i adolescents, és una condició indispensable per a l'assoliment d'aprenentatges significatius i integradors: potenciar la participació de la infància implica desenvolupar les capacitats que tenen a veure amb aspectes cognitius, emocionals, socials i culturals.

Actituds, valors i normes són tres conceptes que estructurats en un sistema cognoscitiu conformen una totalitat integrada i funcional. L'educació ha de facilitar coneixements, pràctiques socials, models i valors que possibiliten l'adquisició d'aquests continguts.

Continguts de caràcter personal- autonomia, iniciativa, creativitat, responsabilitat, esperit de superació.

Continguts de caràcter social- col.laboració, solidaritat, esperit d'equip, sentiment de pertinença a un grup o una institució.

METODOLOGIA

A través d'aquest projecte pretenem que la participació entre a formar part de la Cultura del Centre, no hem de passar per alt que l'alumnat s'està formant en tots els espais del centre educatiu. La formació dins de l'aula és la més visible (ja que són els seus resultats els quals s'avaluen), però en altres espais com són el pati, el menjador, les activitats lúdiques i extraescolars, els xiquets i xiquetes també es formen, és a dir, adquireixen destreses i habilitats bàsiques per a la vida tant dins com fora del centre.

Encara que seria magnífic que els xiquets i les xiquetes tingueren una assignatura específica sobre participació dins del currículum escolar, aquest valor també pot ser fàcilment integrat en el desenvolupament de cada assignatura de manera transversal. Aquesta guia didàctica ofereix una sèrie d'orientacions pedagògiques que permeten treballar la participació en tots els àmbits del centre escolar, dins i fora de l'aula.

A continuació, vam explicar les pautes que es poden donar en les activitats per a aconseguir de forma progressiva la participació dels alumnes (vegen-se més endavant els diferents graus de participació de l'escala de Roger Hart). El professor pot valorar des de quin nivell part i fins a quin pot arribar en l'aula, sabent que el nivell més alt de participació és l'últim.

- Informar a l'alumnat.
- Consultar l'opinió dels alumnes i alumnes (de forma activa, regular i oberta) pel que fa a les activitats proposades pel professor.
- Debatre idees amb els alumnes i alumnes considerant totes les opinions i les alternatives proposades per ells.
- Prendre decisions consensuades amb l'alumnat i entre ells.
- Acceptar i respectar les iniciatives i decisions del propi alumnat.

L'escala de Hart

L'ESCALA DE LA PARTICIPACIÓ

8. Decisió inicial dels infants compartida amb els adults
7. Decisió inicial i direcció dels infants
6. Decisió inicial dels adults, compartida amb els infants
5. Consultats i informats
4. Assignats però informats
3. Política de forma sense contingut
2. Decoració
1. Manipulació

Roger Hart, *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. 1992.
En Suzan Fountain: *Educación para el desarrollo. Guía de UNICEF para el aprendizaje global*, UNICEF, 1992.

Per altra banda, perquè la participació de cada alumne o alumna siga progressiva, recomanem que s'observen els moments següents en el desenvolupament de l'activitat:

- Un moment individual, que permeta una actuació de cadascun/a, encara que siga dins d'un grup.
- Un moment grupal: es formen grups i els membres de cada grup reflexionen i actuen junts.
- Un moment col·lectiu: els grups posen en comú els seus treballs i reflexionen i actuen junts.

Algunes propostes que considerem importants per a poder treballar la participació d'una manera activa en el col·legi, són:

- Fer als xiquets i xiquetes participes en la creació d'unes regles clares de convivència.
- Indagar en els temes que els pugen preocupar o interessar.
- Respectar els seus ritmes de participació, donar-los i prendre'ns els temps necessaris.
- Compartir informació amb ells per a oferir-los alternatives reals.
- Respectar la voluntarietat de la participació de cada menor.
- Tenir en compte els seus comentaris. Escoltar les seues opinions.
- Prendre decisions sobre temes que els pertoquen de manera conjunta.

També podem observar com l'autora Gerison Lansdown⁽³⁾, proposa tres categories per a nomenar el tipus de participació que els xiquets i xiquetes tenen. Ella planteja que existeixen processos consultius, participatius i autònoms, els límits dels quals són dinàmics, pel que les iniciatives realitzades poden desenvolupar al mateix temps més d'un nivell. I la metodologia que proposa per a qualsevol procés participatiu, es basa en:

- Claredat del propòsit: que els xiquets i xiquetes reben informació sobre la proposta, amb la finalitat de participar eficaçment.
- Es permet la participació dels xiquets des de les etapes del seu desenvolupament primerenc.
- Es proporciona capacitació per a ajudar als xiquets i xiquetes a adquirir les habilitats necessàries.
- El suport adult es proporciona on és necessari.
- Emprar les formes de participació preferides dels xiquets i xiquetes.
- Espais còmodes, segurs i amigables.
- Posar a la disposició dels xiquets i xiquetes el temps suficient perquè puguin participar.

En aquest procés formatiu, és molt important posar l'accent que el xiquet o la xiqueta han de conèixer la responsabilitat que s'assumeix a l'exercir aquests drets. Com ja sabem tot dret duu aparellat una obligació. Posem com exemple l'article 12 de la CDX, on es diu: "Els xiquets tenen dret a opinar i que aquesta opinió siga tinguda en compte en relació a la seua edat quan els adults vagen a prendre una decisió que els afecte." Així doncs, els xiquets, xiquetes i joves tenen dret a opinar i al seu torn tots tenen l'obligació d'escoltar i respectar les opinions dels altres. De la mateixa manera també haurien de ser respectades les creences, costums, gustos, etc.

Quan aquestes obligacions no són compreses, és fàcil que sorgisquen conflictes entre els xiquets i xiquetes. En la segona part d'aquesta guia tractem de donar unes pautes perquè siguin ells els quals puguin resoldre aquests i altres conflictes de manera pacífica partint del dret a la participació.

(3) Gerison Lansdown (2001) Promoting Children's Participation in Democratic Decision-Making, UNICEF, Innocent Reseca Center, Florence. (<http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/insight6.pdf>)

CAPÍTOL 3

Resolució pacífica de Conflictos

Educar és una tasca molt complexa. Un dels grans reptes de l'educació és preparar als xics i xiques per a una societat canviant on les relacions interpersonals i els valors de ciutadania i responsabilitat social i personal són claus necessàries per a la seua vida present i futura.

Una realitat a la qual no podem tancar els ulls és el fet que les quotes de conflictivitat en les escoles han augmentat. Dia després de dia ens enfrontem a conflictes en els centres escolars, preocupa la violència entre companys, la incomprensió intercultural, la falta de respecte, el desinterès per l'aprenentatge, etc. Totes aquestes qüestions distorsionen la bona marxa dels processos d'ensenyament i aprenentatge i la intervenció sancionadora no és el bastant eficient ni resulta satisfactòria. Ja que l'aprenentatge no existeix aïlladament sinó en el context d'una multitud d'altres factors que afecten al seu desenvolupament, sorgeix la necessitat de cercar estratègies que ens permeten avançar especialment en l'àmbit de la convivència i del progrés humà de totes les persones, que siguin transformadores de l'entorn, que cerque solucions constructives i creatives .

Com ja hem comentat en apartats anteriors La Convenció dels Drets de la Infància ens exposa en els seus drets, 12, 13, 14, 15 i 17 el dret a la participació infantil i recolzant-nos en Roger Hart, aquesta participació ha de ser tinguda en compte per a expressar decisions que siguin reconegudes per l'entorn i que afecten a la vida pròpia dels xiquets i xiquetes i de la comunitat en la qual viuen. Per tant, els conflictes, que són una cosa inherent al ser humà han de ser tractats també d'una forma participativa i democràtica cercant solucions noves a vells problemes.

Treballar la participació infantil i assolir que els xiquets i xiquetes es sentisquen membres actius de la societat, és la base fonamental perquè ells/es veguen i sentisquen la necessitat d'intervenir positiva i activament en els aspectes que els afecten de forma directa. Un d'aquests aspectes és, indiscutiblement, l'escola. Tal com s'ha exposat en paràgrafs anteriors, la realitat actual de l'escola evidencia alts índexs de conflictivitat i és en aquest punt on els xiquets i xiquetes adquireixen especial protagonisme per a manejar el conflicte de forma constructiva entre iguals.

“La Participació Infantil en la Resolució Pacífica de Conflictos” té com objectiu dotar als xiquets i xiquetes de les aptituds i eines necessàries per a actuar com mediadors/es en l'escola i com efecte multiplicador, en tots els seus contextos quotidians.

La motivació i la implicació de la Comunitat Educativa en tasques d'innovació i renovació dels recursos, creant espais per a la llibertat d'expressió i la participació activa dels alumnes en la resolució de les seues conflictes, es converteix en autèntic indicador de qualitat de l'ensenyament i són un repte en l'Escola del Segle XXI, educant persones actives i compromeses amb la societat democràtica en la qual viuen.

Els conflictes formen part de la vida diària, de la de tots, siga en l'edat adulta, la joventut o la infància, són inevitables i tota l'energia que gastem a intentar evitar-los, obviar-los o negar-los resulta inútil. Quan parlem d'un conflicte, solem fer-lo en termes negatius: un conflicte és un problema, un inconvenient, una cosa que destorba la marxa normal de les coses, una cosa que no sabem molt bé si podrem solucionar. El conflicte no és bo o dolent, sinó que simplement és natural, l'important és la manera d'afrontar-lo i com ho resollem, ja que suposa un repte que a l'aconseguir superar-lo provoca un creixement personal per a qui ho han viscut. A més existeix el risc de quedar-nos ancorats en ell, pel que és bé aprendre a resoldre'ls ja des de la infància. Encara que no tots els conflictes tenen solució, quan estem davant un que si podem arreglar, el millor per a nosaltres i per a la nostra convivència seria haver après des de primerenca edat a resoldre'ls de la millor manera possible, açò és, de manera pacífica i constructiva.

El conflicte sorgit en l'escola hauria de ser una oportunitat perquè entre companys, i entre el professorat i l'alumnat s'arribe a un major i millor coneixement, perquè els vincles s'enfortisquen i es construeixen ponts nous de comunicació. Però, evidentment, açò no sempre és així perquè davant el conflicte existeix un risc: de vegades el conflicte sembla estancar-se, tornar-se tan gran i tan greu que no sabem què fer, provocant la sensació que ens supera. Els conflictes comporten quasi sempre estrès i aquest augmenta el conflicte, dificultant trobar una solució adequada. És important que aprenguem i ensenyem als xiquets i les xiquetes a combatre aquest estrès, a trencar aqueixes situacions en les quals ens domina, a tenir paciència. Aquestes pàgines pretenen ser, entre altres coses, una ajuda per a aqueixes situacions.

La dimensió pedagògica de la resolució pacífica dels conflictes consisteix a poder aprendre a passar de la confrontació a la comunicació i per a això és imprescindible la participació activa dels xiquets i xiquetes en la resolució dels seus propis conflictes.

Claus per a entendre un conflicte. La nostra actitud davant un conflicte

Si reflexionem i pensem en els conflictes que hem viscut o que s'han produït en la classe, les coses que han canviat després, com som ara i com érem, o com són i eren els seus protagonistes, abans de viure'ls, podríem caure en el compte del següent:

- Creiem que un conflicte és un **problema**, però, en canvi, és una **oportunitat**.
- Creiem que un conflicte és algo **excepcional**, quan, en realitat, **forma part de la vida diària** i del curs natural de les relacions humanes.
- Tenim la impressió que determinats conflictes formen part de la dinàmica de qualsevol grup - i l'àmbit escolar no és una excepció – i ens resignem a considerar-los algo **inamovible** en aquests àmbits quan hauria d'obligar-nos al **canvi**, a la **creativitat** i a la **reestructuració de l'entorn**.

(4) Adaptació del capítol "Los conflictos en la familia cómo analizarlos y resolverlos. Cómo combatir el estrés" en Horno Goicoechea, Pepa (coord.) (1999).

- Percebem els conflictes com una **amença**, precisament perquè ens obliguen al canvi, a qüestionar-nos coses ja establides que donem per vàlides.
- Creiem que els conflictes són una **qüestió d'idees o interessos** del present, quan en realitat és una **qüestió de necessitats** ancorades en el passat personal o familiar de cadascun.
- Ens sentim insegurs perquè sabem que el resultat no depèn del tipus de conflicte al que ens enfrontem, o del tema del que tracte, sinó de la nostra manera d'afrontar-lo.

PER QUÈ SORGEIXEN ELS CONFLICTES ?

per un xoc d'interessos
per actuar sense reflexionar
per una falta de comunicació entre les persones
per la implicació afectiva de les persones en el grup
per l'agressivitat encoberta
per la pròpia espiral del conflicte....

Pot haver tants motius com persones.

Els subjectes del conflicte

Tots/es, adults/es, joves i xiquets/es, en algun moment podem veure'ns involucrats/des en un conflicte, fins i tot podem estar immersos en diversos al mateix temps. Les persones involucrades tenen una història individual, una sèrie d'actituds davant el problema i una percepció determinada del mateix. A més, sempre tenen uns determinats propòsits a aconseguir i la manera d'afrontar el problema estarà orientada a assolir-los. Tot açò determina en cada persona un estil concret en el maneig de conflictes.

Per a afrontar el conflicte, el xiquet o xiqueta, igual que qualsevol altra persona, realitza de manera inconscient una autoavaluació de les habilitats de les quals creu disposar, una espècie d'examen interior condicionat per la percepció que té del problema, per les vivències d'èxit i fracàs en altres conflictes del passat i per l'expectativa de resultats a obtenir en aqueix moment. Influeixen a més les suposicions que fa sobre les causes dels comportaments dels altres. Tots aqueixos factors personals es plasmen en un marc de decisió segons el qual el xiquet o la xiqueta, igual que la persona adulta, decideix què va a fer davant el conflicte.

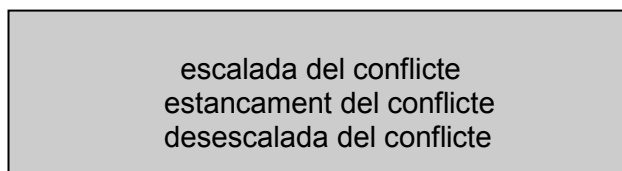
Etapes per les quals passa un conflicte

Com succés immers en les relacions personals, el conflicte és dinàmic, evoluciona i canvia. Avui sabem que, en aquesta evolució, quasi tots els conflictes passen per unes etapes generals, en les quals per al xiquet o la xiqueta serà més o menys difícil solucionar les coses.

- En primer lloc es produeix una **oposició potencial**: les parts posen de manifest el conflicte amb un enfrontament, en el qual semblen sostenir postures oposades i irreconciliables.
- **Cognició i personalització** del conflicte per part de cada persona involucrada. Aquesta personalització ve determinada per la percepció del problema que tinga el xiquet o la xiqueta i els sentiments que tinga relacionats amb ell.
- A partir d'ací cada persona, siga xiquet/a o adult/a, desenvolupa comportaments que defineixen un **estil de maneig de conflictes**, és a dir, la via per a solucionar-lo: competir, comprometre's, cooperar, acomodar i evitar.
- **Resultats**: aquests aconseguiran una major o menor cohesió i fortalesa del grup (la classe, el grup d'amics/gues, la família...).

Procés psicològic d'un conflicte

Independentment de les etapes del conflicte que es manifesten a l'exterior, el conflicte passa per un procés psicològic subjacent a aquestes etapes, afectant a les persones implicades, en el nostre cas a xiquets i xiquetes, i que determina la resolució.

Escalada del conflicte:

- Les parts passen de tàctiques suaus a tàctiques dures, és el moment que el xiquet o la xiqueta té en compte els punts febles de l'altre. Aquestes tàctiques poden arribar a ser cruels.
- Es transforma successivament el conflicte, modificant-se el problema conforme s'intensifica. Al final el xiquet o xiqueta ja no sap molt bé què va motivar el conflicte.
- Es passa de problemes específics a problemes genèrics.
- Es crítica a l'altre xiquet o xiqueta, en comptes de la seua conducta.
- Es dóna un increment del nombre de xiquets o xiquetes involucrats, sovint s'involucra a altres amics, companys, etc.
- Es produeixen canvis en l'organització del grup.

Existeixen pensaments que fan que el xiquet o xiqueta es bloquege encara que vulga resoldre el problema provocant l'escalada del conflicte. Aquests pensaments són de diferents tipus:

- **percepció selectiva** de la realitat. El xiquet o xiqueta percep allò que cerca percebre per a contrastar les seues suposicions i fa atribucions causals a les conductes dels altres segons aquestes li beneficien o no.
- fenomen de les **profecies auto complides**, pel qual el xiquet o xiqueta fa una definició falsa de la realitat provocant un comportament nou de l'altra persona que converteix la seua suposició en realitat. Allò que tem es torna real.
- **entrampament** i inclinació excessiva als compromisos previs. El xiquet o xiqueta avalua des del passat els costos i beneficis futurs, quan, en realitat hauria de basar les seues decisions en les conseqüències futures. El conflicte només pot resoldre's quan les parts involucrades passen de mirar al passat a mirar al futur.

Estancament del conflicte:

Pot arribar un moment del procés que els xiquets i xiquetes involucrats comencen a comprendre que les coses difícilment poden anar a pitjor, o es queden com estan o haurien de millorar. És aleshores quan es passa d'un intent de derrotar a l'altre al desig de col·laborar.

El estancament pot ocórrer per:

- el fracàs de les tàctiques competitives emprades fins ara
- l'esgotament dels recursos personals
- la pèrdua del suport del grup
- quan els costos es tornen inacceptables
- pel desig de salvar-se

Desescalada del conflicte:

Quan el procés ha arribat a una situació que no es pot mantenir, comença a haver una voluntat dels xiquets i xiquetes implicats de resoldre el conflicte, encara que només siga per desbloquejar la situació. En aqueix moment:

- Augmenta el contacte i la comunicació entre les parts.
- Les parts en conflicte reaccionen menys defensivament.
- Els xiquets i xiquetes comencen a comprendre les motivacions i sensibilitats, les diferents punts de vista i els trets que configuren el marc de decisió dels altres.
- Es produeixen moments de trobada, començant per problemes fàcils, acostant-se al veritable compromís.
- S'introdueixen objectius comuns.

Tipus de conflicte

conflictes de relació
conflictes d'informació
conflictes de valors
conflictes estructurals
conflictes d'interessos

Conflictes de relació:

Sorgeixen entre dues o més xiquets o xiquetes, en relacions d'amistat en les quals es veuen implicades emocions fortes, falses percepcions o estereotips i falta de comunicació.

Conflictes d'informació:

Ocorren quan es dóna una informació falsa o no es dóna suficient informació. També quan els xiquets tenen diferents punts de vista del que és important i diferents interpretacions de la informació que s'ofereix.

Conflictes de valors:

Sorgeixen quan els xiquets o xiquetes implicats tenen una escala de valors distinta i han de prendre una decisió que els afecta a tots.

Conflictes estructurals:

Vénen donats pel funcionament del grup: la definició dels rols, l'estructura de la situació, els condicionaments temporals, una distribució desigual del poder i de les responsabilitats. Aquest tipus sol donar-se amb freqüència en l'àmbit escolar, per les pròpies normes escolars i les conductes disruptives en l'aula. Solen tenir la seua arrel principalment en dos motius. D'una banda en el sistema social, entenent aquest com el grup o institució, en aquest cas l'escolar, quan els integrants tenen expectatives diferents o assumeixen comportaments distints o oposats a aquest. D'altra banda, també influeix quan les característiques de la personalitat de qui ocupa cada rol els dificulten l'acompliment del mateix, ja siga per tenir una baixa imatge de si mateixos, pocs recursos personals o perquè el rol ocupat no s'ajuste a les seues característiques.

Conflictes d'interessos:

Quan cada xiquet o xiqueta té interessos de procediment o psicològics contraposats.

Siga el tipus de conflicte que siga, pot estar en estat latent, no traure's a la llum, que tots o quasi tots, en el grup d'amics, en l'aula o en l'escola, sàpien que està ací però ningú parle d'ell, que romanga encobert, o ser ja un conflicte manifest del que tots els implicats estiguen al tant perquè hi ha hagut una confrontació directa que ho ha tret a la llum.

A més, de vegades el conflicte pot ser també interior, estar dins de cadascun. Quan el xiquet està vivint un conflicte, és probable que aquesta situació afecte als altres membres del seu grup, encara que el conflicte no tinga a veure amb ells.

Claus per a resoldre un conflicte.

La primera clau que ha de comprendre el xiquet o la xiqueta és que ha d'existir realment un desig de resoldre el conflicte. Moltes vegades, determinades actituds personals poden dificultar enormement la resolució. Actituds com la injustícia, l'orgull, la necessitat que et demanen disculpes, el desig de venjança, el dolor, l'empipament, el ressentiment, la necessitat de tenir raó... És habitual que el xiquet o xiqueta tinga la imatge que quan se soluciona un conflicte el resultat és que una de les parts "guanya" a costa que l'altra part "perda". Açò només succeeix quan, a causa de les actituds personals esmentades, els conflictes solen gestionar-se des de la competició, l'exercici de poder, l'enfrontament adversarial, etc., de manera que el xiquet o xiqueta se centra a eliminar les condicions sense tractar les causes.

Vies per a resoldre un conflicte

Com ja hem vist, vénen determinades per l'estil de maneig del conflicte per part de cada xiquet o xiqueta. Aquestes diferents vies són:

- Competència: competint mitjançant estratègies que derroten a l'altre xiquet o xiqueta implicat i li imposen la pròpia voluntat.
- Compromís: utilitzant estratègies que permeten al xiquet o xiqueta obtenir alguns dels seus interessos en canvi de cedir en uns altres.
- Col·laboració: utilitzant estratègies que contempen els interessos d'ambdues parts.
- Acomodació: utilitzant estratègies de renúncia als propis objectius perquè l'altre xiquet o xiqueta implicat obtinga el que vol.
- Evitació: utilitzant estratègies de fugida, de manera que ningú obté el que desitja. Davant un conflicte, la postura de retirar-se és una elecció intel·ligent per part del xiquet o la xiqueta quan el problema no li incumbeix, però no quan ho fa per por o per a castigar a l'altra part.

Hem d'ensenyar també que a l'hora de donar solució a un conflicte no hi ha una sola eixida vàlida, sinó que es tracta de trobar la solució més adequada.

Eixides més comuns per a solucionar un conflicte

- negociació
- agresivitat
- resolució

De les tres solucions, la més constructiva és la **resolució del conflicte** perquè suposa satisfer les necessitats de les persones, enfortir les relacions i enfocar els recursos que ha estat necessari desenvolupar cap a un creixement de tots els implicats. Afrontar els conflictes de manera constructiva no consisteix a intentar prevenir-los, ja hem explicat que no es poden evitar, si el xiquet o xiqueta intenta fer-lo serà per a ell un esforç inútil. Es tracta, en canvi que aprenga a traure el màxim partit de les situacions conflictives que puguem sorgir, de fer que

servisquen per a una cosa positiva, concretament, en l'àmbit escolar, perquè el grup s'enfortisca i es fomenti la cooperació, el respecte mutu entre companys i entre professor i alumne, la valoració de l'altre i d'un mateix dins del grup la comunicació fluida i horitzontal que permeta: les relacions simètriques, la responsabilitat de les accions i les conseqüències que d'elles deriven, i la llibertat d'expressió assumida per tots.

En els últims anys, una de les eines més utilitzades en els centres educatius per a fomentar la convivència escolar és **la mediació**. La mediació ajuda a la comunitat educativa a analitzar i resoldre els seus conflictes des de perspectives constructives i positives, atentes i respectuoses amb els sentiments i interessos dels altres. Constitueix a més un important treball preventiu i formatiu, tant en l'àmbit individual com col·lectiu. Perquè siga efectiva tota la comunitat, i especialment els propis xiquets i xiquetes, ha de trobar-se capacitada mitjançant el coneixement dels conceptes i habilitats bàsiques de resolució de conflictes i ha de promoure els valors clau de la mediació, com la cooperació, la comunicació, el respecte a la diversitat, la responsabilitat i la participació.

LA MEDIACIÓ

“ És un moment que dues persones o grups que experimenten una situació conflictiva decideixen assegurar-se parlar d'ella en presència d'altra persona, que no emetrà cap judici ni decidirà per ells. Suposa un escenari únic i irrepetible de descobriments i creació conjunta de valors i significats que abans no existien o eren desconeguts. La mediació és art i ciència al mateix temps”

María del Carmen Boqué.

La mediació és una possibilitat que se'ns ofereix, i ens permet renovar la visió que fins a ara es tenia del conflicte. **L'interès de l'acció educativa gira entorn d'una concepció del conflicte com element educatiu, i transformatiu .**

En infinitat d'ocasions conflicte permet el diàleg i el contrast d'opinions i interessos sobre un mateix fet, d'aquesta manera en el procés de negociació **les parts poden arribar a acords per si mateixes** o amb l'ajuda d'un tercer i tractar satisfactòriament la disputa en qüestió.

Aquest procés d'implicació directa dels xiquets i xiquetes en els conflictes **permet i exigeix assumir responsabilitat en la presa de decisions dels acords**, advocant per una resolució i reparació del dany ocasionat.

L'èmfasi educativa es basa a promoure la participació activa de les parts, dels xiquets o xiquetes, en disputa o de l'alumnat amb situació de vulnerabilitat o agressió, igual que en la millora de la relació i en el canvi d'actitud i de conducta.

L'ajuda i la presa de decisions de tots els implicats en el procés de mediació incideix directament en la millora del clima escolar dels grups aula i en l'escola en el seu conjunt.

D'altra banda el sentit que té la mediació no és només l'enfocament de resolució de conflictes sinó **la posada en pràctica a través dels iguals com protagonistes de la intervenció educativa**, pel que és al seu torn **una eina potenciadora i que requereix en la seua estructura de la participació infantil**.

Mitjançant la idea del xiquet o la xiqueta com mediador/a a l'intervenir els conflictes a través dels iguals s'aconsegueix major credibilitat davant els companys atès que els acords als quals s'arriba solguen mantenir-se en l'àmbit del privat **atenent a les necessitats i al protagonisme dels implicats i no tant basant-se en principis d'autoritat**.

La simetria de la relació facilita una major confiança i proximitat atès que la comunicació es manté en un nivell pròxim tant en el tipus de llenguatge com de percepció d'interessos.

Quan l'alumnat actua en el paper de mediador millora la seua autoestima mitjançant el propi exercici de l'ajuda, més enllà d'un eficient desenvolupament de les habilitats socials que es requereixen, els exigeix un modelatge en el seu comportament i és les seues actituds, de forma indirecta es comprometen a millorar la seua autoimatge.

La Mediació

La mediació és un procés estructurat de gestió de conflictes en el qual les persones enfrontades es reuneixen en presència del mediador o mediadora i, per mitjà del diàleg, cerquen eixides al problema conjuntament.

Quasi qualsevol conflicte en el qual estiguen implicades les persones i organitzacions de la comunitat pot ser intervingut. **Com sabem, la mediació és una excel·lent opció quan les persones involucrades en un conflicte han de continuar relacionant-se**. Aquest és el cas dels conflictes entre membres d'una mateixa comunitat, on la mediació **resulta més enriquidora perquè es realitza entre iguals, i són els propis xiquets i xiquetes els quals gestionen el seu espai de resolució de conflictes, assumint la seua responsabilitat i exercint activament els seus drets de participació**. Mitjançant aquesta pràctica assoliríem arribar als últims graons de l'escala de Hart, a més de reduir la conflictivitat en les aules.

Algun dels objectius generals que s'aconsegueixen amb la pràctica de la mediació són:

- Fomentar la col·laboració, el coneixement i recerca de solucions en problemes interpersonals en l'àmbit escolar.
- Millorar la convivència en els centres educatius.
- Reduir la conflictivitat entre l'alumnat.
- Fomentar els drets de participació infantil i la coresponsabilitat que d'ells deriva.
- Promoure la participació activa i presa de decisions del propi alumnat en la resolució dels conflictes i els problemes de disciplina.
- Incrementar els valors de ciutadania a través de la responsabilitat compartida i la implicació en la millora del clima afectiu de la comunitat.
- Appreciar la importància de les relacions interpersonals.
- Descobrir oportunitats de creixement personal en les situacions de conflicte.
- Desenvolupar coneixements conceptuals, procedimentals i actitudinals per a aprendre a viure i a conviure.
- Acceptar i valorar les diferències.

- Adquirir habilitats per a aprendre a actuar davant els conflictes defensant els propis interessos i sense recórrer a la violència.
- Fomentar el consens per sobre de la imposició de normes.
- Augmentar la corresponsabilitat dels protagonistes del conflicte.
- Prevaldre la reparació per sobre del càstig, i la reconciliació per sobre del rancor.
- La cooperació.
- Respecte mutu entre companys i entre professor-alumne.
- Valoració de l'altre i d'un mateix dins del grup.
- Comunicació fluida i horitzontal que permeta relacions simètriques.
- Fomentar la responsabilitat de les accions i les conseqüències que d'elles deriven.
- Dotar de les eines necessàries per a gestionar positivament un problema.
- Desenvolupar un espai de llibertat d'expressió assumida per tots.
- Desenvolupar un grup positiu, que avalue de forma conjunta i flexibilitat en la recerca de solucions.

Aquestes propostes, advoquen per un intercanvi d'actituds, comportament i fins compartides entre persones en situació d'igualtat amb una tendència a homogeneïtzar el poder de la relació, proporcionant oportunitats singulars per a abordar conflictes.

Els xiquets i xiquetes tenen la necessitat i la possibilitat, adaptades la seua edat i maduresa, d'assumir responsabilitats per ells mateixos i amb altres per a abordar de forma constructiva els dilemes ètics i problemes interpersonals que inevitablement trobaran en les seues vides, i tot aquest es pot afavorir des de l'estructura i cultura escolar.

La mediació ens situa en el camp del desenvolupament personal i social tant dels individus involucrats en l'acció d'ajuda com dels destinataris o persones a qui s'ajuda o es presten els serveis.

Es tracta d'**una posada en pràctica de les habilitats socials que milloren l'autoestima dels alumnes participants i modelen el seu comportament i maneres de conducta per al conjunt de la comunitat educativa mitjançant la participació directa** en aquesta. Com bé diu Guaro (2002), "A una societat democràtica i a un sistema educatiu democràtic correspon construir escoles també democràtiques".

L'escola té una responsabilitat important a guiar i donar claus per a afavorir unes relacions personals saludables i equilibrades, potenciant el diàleg, **la participació** i la reflexió sobre el punt de vista i el sentiment de l'altre, com aspectes clau per al millor funcionament dels sistemes. En definitiva es tracta de facilitar les eines per a "Aprendre a resoldre conflictes de forma no violenta buscant acords satisfactoris per a ambdues parts".

Les característiques de la mediació són:

- Confidencialitat: els mediadors o mediadores mai parlen del que succeeix a la sala de mediació.
- Voluntarietat: es participa lliurement en el procés de mediació.
- Lliure presa de decisions: els protagonistes del conflicte prenen responsablement les pròpies decisions sense cap tipus de coacció.
- No-poder del mediador/a: no pot imposar cap sanció, ni obligar a complir els pactes.
- Multiparcialitat: el mediador o mediadora es preocupa per igual pels interessos de cadascun dels protagonistes del conflicte, però no pren part per cap.
- Si la mediació no funciona sempre es poden buscar altres recursos.

METODOLOGIA

La mediació entre iguals beneficia als xiquets i xiquetes, ja que els converteix en actors i actrius protagonistes de la resolució dels seus problemes. Per a ensenyar a ser mediador o mediadora hem de transmetre la importància de la participació dels xiquets i xiquetes, que els enforteix, enriqueix i dota d'eines i capacitats per al seu futur.

Educar mediadors i mediadores implica que treballem i interioritzem els següents aspectes:

1. Ser mediador o mediadora significa, en primer lloc, que **descartem la violència** com instrument vàlid per a solucionar els problemes. Per tant hem d'educar en la cultura de la pau.
2. També vol dir que acceptem **els conflictes com part natural de la vida** i entenem que no són ni positius, ni negatius. Pel que hem d'afrontar el conflicte amb naturalitat i sense alarmismes. **Creiem que en un conflicte tot el món pot eixir guanyant.**
3. **Considerem que totes les persones som diferents i valuoses**, i que la nostra diversitat de sentiments, pensaments i cultures és font de riquesa per a la humanitat. Pel que hem de fomentar la cultura de tolerància i el respecte per la diferència.
4. **Sabem que les sancions no són la millor solució:** és preferible mostrar-se responsable davant les pròpies accions i, si és necessari, reparar voluntàriament les possibles conseqüències negatives. Pel que hem de cercar solucions democràtiques en lloc de sancionadores.
5. **No ens quedem indiferents** quan un company o companya té algun problema i ho passa malament. Pel que hem de fomentar el companyerisme i la solidaritat. **Pensem que hi ha moltes formes de lluitar contra les injustícies:** la mediació és una d'elles.
6. **Actuem preventivament**, abans que un menut conflicte es convertisca en un gran conflicte. Per això, **aprenem i transmetem estratègies de gestió positiva de conflictes.**

En aquesta labor de transmetre la mediació com recurs als nostres alumnes i alumnes hem de tenir clars tres principis:

Principi d'Aptitud

Es treballa per a superar la situació conjuntament. Tampoc es des-responsabilitza als participants en el conflicte de la seua acció, molt al contrari: se'ls considera aptes per a transformar la situació de manera que tots se sentisquen recompensats.

Principi de Particularitat

El procés de mediació, amb la seua estructura ritual, és particular en cada ocasió, no hi ha dues mediacions iguals com no hi ha dos conflictes iguals, dos contextos idèntics o dues persones naturalment clòniques.

Principi Estratègic-Metodològic

La mediació, la intervenció no és “un remei” sinó una oportunitat d'aprenentatge, és una dinàmica que permet aprendre dels propis errors i dilucidar quina part del problema, si no tot, pot transformar-se amb l'acció i el compromís dels seus protagonistes.

Principi de Riquesa Social

La mediació posa en joc el capital social del centre, ja que conta de manera efectiva amb tots i cadascun dels membres de la comunitat educativa. Parlar de “comunitat” no és suficient perquè aquesta dimensió participativa del centre es converteixca en real, cal que existisquen propostes pràctiques de cooperació i confiar en les capacitats de totes les persones.

La mediació **es recolza en l'enfocament socioafectiu, que es fonamenta en aprendre habilitats i interioritzar valors a través de dinàmiques**. A causa de les característiques dels grups amb els quals es treballa la metodologia que s'utilitza serà participativa i flexible per a adaptar-se a les característiques dels/les participants.

És interessant també treballar amb la tècnica d'investigació-acció. Amb aquesta tècnica els xiquets i xiquetes poden tornar a reflexionar sobre el treball fet com si d'un propi procés cíclic es tractara. És fonamental tornar a replantejar-se el problema una vegada i una altra per a assolir un resultat veritablement efectiu.

Beneficis de la mediació

La mediació proporciona una eixida constructiva als conflictes diaris i, a més, afavoreix:

- El creixement personal.
- La millora del clima social del centre.
- L'aprofitament de les activitats d'ensenyament i aprenentatge.
 - La innovació de la cultura del centre.
 - **La participació activa i responsable.**
- El treball en equip de diferents sectors de la comunitat educativa.
 - La cohesió en un món divers.
 - El cultiu actiu de la pau.

Quan és recomanable mediar i quan no

Quan no és recomanable mediar?

- Algú assisteix coaccionat.
- La situació plantejada constitueix delictes.
- Algú necessita assistència terapèutica.
- No es col.labora.
- Les persones encara estan molt afectades per a parlar.
- El problema principal no és mediable.
- El conflicte mereix una atenció més generalitzada.

Què conflictes són mediabls?

Com s'ha vist, no sempre és aconsellable mediar. En principi, també es té molt en compte el Reglament de Règim Interior del centre com base per a determinar en quines situacions no s'intervindrà i en quins sí que s'ofereix mediació, com via de reparació voluntària dels danys ocasionats, de reconciliació entre les persones, d'aprenentatge de nous comportaments i d'acció preventiva sobre l'entorn en el qual ha sorgit el conflicte. Si una vegada iniciada una mediació es descobreixen faltes greus, considerades com no mediabls, cal detenir la mediació i informar a les persones coordinadores del servei. En aquest cas, els xiquets o xiquetes mediadors poden necessitar recolze en la seua labor.

Passos d'una mediació

El procés de mediació està bé estructurat en diverses etapes que, segons els diversos autors i autores, reben diferents denominacions. En qualsevol cas, no es tracta d'etapes estàtiques ni lineals. La mediació pot ser flexible, ja que cada cas és únic, es pot anar avant i arere tantes vegades com siga necessari i la permanència en cada etapa la determinarà el propi procés.

ELS PASSOS DE LA MEDIACIÓ	
LA PREMEDIACIÓ Previament	No és suficient de vegades estar disposat a participar en una mediació escolar. Els mediadors i mediadores haurien d'analitzar en cada cas si el conflicte és mediable o no.
ENTRADA Via d'entrada	Una vegada que els mediadors o mediadores han acceptat realitzar la mediació, es fixa el calendari de sessions . En aquesta simplement es presenten les parts en conflicte i es presenten els mediadors, que els explicaran les parts del procés i els faran saber les normes bàsiques per a la mediació, que haurien d'acceptar per a poder continuar.
EXPLÍCAM El passat	Aquesta fase la compon una sèrie de sessions dedicades que les parts en conflicte exposen què ha passat (cadascun des del seu punt de vista) i facen saber a l'altre què van sentir en aqueix moment. Acabarà quan s'assolisca consensuar una versió comuna del problema que els ha portat fins a ací.
SITUAR-NOS El present	En aquesta fase dialogaran les parts per a aprofundir en l'arrel de cadascun dels temes que tinguen en desacord. Els mediadors aniran guiant el procés formulant-los una sèrie de preguntes amb l'objectiu de fer-los pensar i comprendre a l'altra part, preparant-los per a la fase següent.

PROPOSTES El futur	Arribats a aquest punt, es dedicaran una o diverses sessions a la recerca de solucions al conflicte. Es prendran nota de cadascuna de les possibles solucions proposades per les parts sense entrar a valorar si són o no satisfactòries: quantes mes propostes millor. Els mediadors o mediadores no proposaran cap possible solució.
ACORD Via d'eixida	S'analitzaran per ambdues parts totes les solucions proposades en la fase anterior elaborant una llista de solucions factibles per als dos. A més, es fixarà un termini de temps per a la revisió de l'acord arribat.
TANCAMENT Posteriorment	Acabarà la mediació escolar realitzant els mediadors o mediadores un resum de tot el procés, recordant-los els acords arribats i el termini de revisió del mateix, lliurant-los aquests acords per escrit. Aquest document anirà signat per els/les alumnes participants i els/les mediadors/es assistents.

Funció del mediador/a

En aquest cas els **deures del xiquet/a-mediador/a**, dintre del procés de la mediació serien:

- Determinar els interessos de cada part.
 - Ser agent de realitat: aportar informacions concretes .
Realitzar “caucus”: reunions privades i individuals que el mediador/a sosté per separat amb cada participant per ocultació d'informació, engany, falta de raonament , etc.
- Formular el conflicte correctament i de manera inclusiva.
 - Incorporar els punts clau de cada persona.
 - Utilitzar un lèxic apropiat.
 - Demanar a una persona que es pose en el lloc de l'altra.
 - Presentar una història alternativa i coherent.
 - Fer les preguntes adequades.
- Elaborar una agenda.
 - Incloure elements substantius i relacionals.
 - Decidir en quin ordre s'abordaran els temes.
 - Descartar els temes que no es tractaran.
- Equilibrar el poder.
 - Enfortir la part més afeblida (informació, formació, suport recursos, comprensió, frenar a la part més forta ...)
- Destacar la necessitat d'equitat perquè el procés funcione.
 - Recordar la importància de respectar les normes.

CAPÍTOL 4

Conclusions

Necessitem una escola democràtica, amb uns professionals disposats a ensenyar uns valors adequats als nostres xiquets i xiquetes. La mediació i el diàleg seran probablement l'arma més forta que tinga l'ésser humà. Com deia el poeta Blas d'Otero, "Només em queda la paraula".

Mitjançant el diàleg es pot aconseguir altre món, altre al qual els conflictes es resolguen sense la imposició o la violència. L'escola d'avui dia necessita un canvi radical en les seues estratègies. **Necessitem xiquets i xiquetes actius, disposats a entrar en qualsevol debat amb una opinió pròpia, capaços de generar els seus propis espais de participació i resolució pacífica de conflictes, amb eines per a intervenir en aquelles coses que els afecten directament.**

Amb aquesta guia tractem d'acostar als mestres noves estratègies i dinàmiques per a construir altres escoles més democràtiques, en les quals **la mediació i el diàleg siguen més que paraules i els drets de participació infantil una realitat.**

CAPÍTOL 5

Activitats

Les activitats que proposem han estat ordenades en funció del nombre de drets de participació de la Convenció dels Drets del Xiquet que fomenten. D'aquesta manera els/les professors/es podran treballar progressivament amb l'alumnat tots els drets, relacionant-los amb la resolució pacífica de conflictes.

Nom de l'activitat:

TEATRE-FÒRUM

Drets que treballa:

Art.12. Dret a Opinar

Duració:

Entre 3 i 18 hores, es pot realitzar en diverses sessions

Introducció:

Moltes vegades els xiquets i les xiquetes assisteixen de manera passiva a conflictes que es donen en el seu entorn sense saber molt bé com actuar o sense voler fer-ho de por de veure's implicats.

També és difícil per a ells donar solució a determinats conflictes en els quals es veuen immersos arribant a incrementar-se l'escalada d'aquests i podent fins i tot arribar a situacions violentes.

Amb aquesta activitat es plantejaran els conflictes des de diferents punts de vista. Mitjançant la seua escenificació els alumnes podran veure i escoltar, d'una banda, les versions de totes les parts implicades, comprnent el sentit de la necessitat d'atendre al "punt de vista de l'altre". D'altra banda, el permetre la participació activa del públic permet als xiquets i xiquetes observar tots els punts de vista, posar-se en la pell d'altres persones, arribant a comprendre els seus sentiments i prenent part activa en la recerca de camins per a la resolució.

Assenyalar que, encara que el públic participa com tercera persona en el conflicte, la seua funció no és pròpiament la de mediador, ja que aquest últim no ha de donar la seua opinió sinó actuar com pont entre les parts.

Objectius:

- Experimentar la capacitat de formar-se una opinió davant situacions conflictives i d'expressar-la sent escoltats i respectats.
- Aprendre a denunciar les situacions d'injustícia que es donen en el nostre entorn, passant de ser públic passiu a prendre part en la recerca de solucions. Es fomenta, d'aquesta manera, una actitud participativa.
- Aquesta activitat, a més de ser un mitjà d'expressió i denúncia, és un laboratori per a assajar transformacions socials.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

1. Creació d'un grup mitjançant jocs i exercicis. Hi ha moltes formes de fer-lo, per exemple distribuir targetes amb triangles, amb cercles, amb quadrats.... Els que tinguen les mateixes targetes es posen en el mateix costat.
 2. Realitzar exercicis d'expressió que ajuden a exterioritzar corporalment els conflictes viscuts.
 3. A partir dels conflictes que anem sentint, anar a poc a poc donant forma a un guió bàsic. Aquest es pot construir a partir d'un problema o conflicte que haja tingut algun participant i no s'haja resolt satisfactòriament. El guió presentarà el conflicte entre el protagonista i les persones que li impedeixen resoldre'l. Els participants i els possibles espectadors han d'identificar-se amb el problema.
 4. A poc a poc perfilar el guió, donar forma a la posada en escena i definir els personatges. La peça acaba o s'interromp quan el protagonista intenta i fracassa en la recerca d'una solució. Ha d'acabar de manera que deixi als espectadors incòmodes amb el desenllaç.
 5. Es representa la peça.
 6. El professor/moderador pregunta al públic si està d'acord amb la manera que s'han desenvolupat els esdeveniments. Els explica que:
 - La representació es va a repetir tal qual, i que és ara quan els espectadors poden intervenir per a canviar el desenvolupament del conflicte. Qualsevol membre del públic, que tinga una proposta, dirà ALT i els actors i actrius es congelaran, i indicaran a quin actor volen suplantar i des de quin moment.
 - S'intenta canviar el curs dels esdeveniments des de la personalitat i ideologia del personatge que suplanten.
 - S'evitarà donar una solució intel·lectualitzada dels problemes, preferint una solució vivenciada a través de l'acció. "No ho expliques, demostra'l". (En aquest moment s'enfrontaran a la pressió dels altres actors i a la dificultat que suposa modificar la realitat).
- El professor/moderador media l'escena, facilitant les intervencions, animant al públic a oferir noves solucions, resumint, agilitzant, etc
7. Quan l'espectador entre en escena i manifeste la seua alternativa, els altres actors haurien de respondre a les noves situacions d'acord amb la personalitat del personatge que representen.
 8. S'intenten altres situacions d'igual manera

Organització de l'espai:

Una sala polivalent del centre escolar o qualsevol lloc en el qual es pugui delimitar l'espai dedicat a la representació i el del públic. És preferible que no siga un saló d'actes molt ampli o en el qual existisca molta separació entre escenari i públic.

Material necessari:

No es necessita un material especial, però si algú vol pot disfressar-se per a identificar-se més amb algun personatge.

Nom de l'activitat:

NO TENIM REPRESENTANT...

Duració:

Aproximadament una hora

Drets que treballa:

Art.12. Dret a Opinar

Art. 15. Dret a la llibertat d'Associació

Introducció:

Aquesta activitat presenta un conflicte en el qual, d'una banda, es planteja el dret a manifestar lliurement la nostra opinió i, per una altra, la importància dels òrgans de representació, triats de manera democràtica i participativa, com mitjà pel qual un col·lectiu, en aquest cas l'alumnat, pot expressar-se.

També introdueix el tema de la responsabilitat, inherent als drets. En aquest cas: tenim dret que s'escolte la nostra opinió en fòrums més amplis com la comunitat escolar, però per a això hem de fer-nos responsables de l'elecció dels nostres representants.

Objectius:

- Aprendre a respectar les decisions dels altres encara que puguin afectar-nos de manera indirecta, sempre que aquestes decisions no vulneren els nostres drets.
- Comprendre que de vegades cal prendre decisions de manera valenta, encara que aquestes no siguin ben rebudes pels altres, si considerem que estem actuant correctament.
- Respectar les institucions triades de manera democràtica i participativa ja que aquestes representen l'opinió de la majoria, en aquest cas la figura del delegat/da com la veu de la classe.
- Prendre consciència de la importància de la participació en l'elecció d'un representant que pugui expressar les meues necessitats, propostes i queixes en àmbits més amplis com ho és la comunitat educativa.
- Aprendre la importància d'assumir responsabilitats.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

A partir de la lectura del següent text, plantejar la reflexió a través de les preguntes que es proposen. A partir del debat que pugui sorgir poden anar improvisant-se noves preguntes referents als temes que es tracten.

TEXT: *NO TENIM REPRESENTANT...*

Amb el que duem de curs i els de 5° encara no tenen delegat/da de classe! Quan va començar el curs i va ser el moment de l'elecció, tots esperaven que es presentara Marlen. Marlen és la xica més popular de 5°, és molt divertida i es duu bé amb tots i, a més, l'admiren perquè, entre altres coses, és la millor en classe de gimnàstica. Els seus companys volien que es presentara a delegada perquè a tots els cau molt bé. I així l'hi han dit a ella, però ella diu que no creu que siga la persona adequada. Pensa que per a triar delegat/da haurien de pensar en motius més seriosos i que hi ha altres persones que podrien fer-ho millor, capaces de valorar les necessitats de la classe i d'expressar-les de millor manera del que creu que pot fer-ho ella.

En el moment de les votacions, el tutor va preguntar qui anaven a ser els candidats o candidates per a enguany però, com tots esperaven que es presentara Marlen i aquesta va decidir no fer-ho, no es va presentar ningú.

Malgrat que tots saben que sense representant en la classe no podran expressar les seues idees ni participar en les decisions que es prenguen en l'escola, ningú s'ha presentat encara i culpen a Marlen de la situació en la qual es troba la classe.

Reflexionar i comentar en grup:

- Per què creus que la classe encara no té delegat? És culpa de Marlen?
- Què creus tu: que la classe hauria de respectar el que pensa Marlen o és més important el que pensa la classe?
- Quina creus que seria l'actitud més responsable per part de Marlen? Tria una resposta i comenta per què et sembla la millor:
 - A. Presentar-se a delegada, perquè així ho volen els seus companys, encara que sap que no ho va a fer bé
 - B. No presentar-se perquè sap que hi ha altres persones en classe amb qualitats per a fer-ho millor.
- Què penses de l'actitud de la resta de companys? Creus que estan sent responsables?
- Sembla que Marlen dóna molta importància a la figura de delegat. Creus que, en veritat, té importància per a poder expressar-vos i participar en l'escola? Per què?
- A part de l'elecció de delegat/a, Creus que podria haver altres formes de participació en les decisions que es prenen pel que fa a la classe? (per exemple: consultar i consensuar les decisions mitjançant votacions, etc...)
- Si es donara aquesta situació en la teua classe, què faries?

Com tots els drets, el dret a expressar lliurement la nostra opinió inclou unes responsabilitats. En aquesta situació, la de triar al nostre representant en l'escola i, en el cas del delegat o delegada, assumir la representació de la nostra classe.

- Creus que, tant adults com xiquets i xiquetes assumim sempre les nostres responsabilitats? o, per contra, Creus que de vegades les evitem?

Organització de l'espai:

En qualsevol espai on la disposició dels xiquets siga adequada per a debatre

Material necessari:

El text que s'aporta o qualsevol narració similar.

Nom de l'activitat:

“COMPONENT LA MEDIACIÓ”

Drets que treballa:

Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.

Art. 17. Dret a l'accés a una Informació Adequada.

Duració:

Una hora.

Introducció:

La mediació entre iguals és una eina de participació infantil, que potencia les seues capacitats per a resoldre els conflictes de forma pacífica. Mitjançant aquesta activitat els donem tota la informació necessària per a comprendre el que significa i el que implica la mediació i perquè accepten els processos de mediació com recurs en els seus conflictes diaris.

Fomentem la participació motivant-los per a crear espais en els quals puguen intervenir entre iguals d'una manera més autònoma.

Objectius:

- Entendre el que és la mediació, ser conscients dels avantatges de la mediació com resolució participativa dels conflictes.
- Desenvolupar opcions creatives i innovadores que permeten trencar esquemes i superar limitacions per a arribar al consens.
- Entendre la importància de respectar el punt de vista de l'altre.
- Assumir que és possible un resultat satisfactori per a ambdues parts en un conflicte, quan renunciem a resoldre'l competint i utilitzem altres alternatives.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

Mitjançant una sèrie d'exercicis, per a treballar en petits grups, tractarem d'arribar a les conclusions que definisquen la mediació.

Exercici 1: El retrat

Mostrarem la imatge i els xiquets/es haurien de consensuar i decidir si la imatge que veuen és una dona jove o una anciana. Com les dues possibilitats són bones es generen debats i cada xiquet tractarà de defensar la seua postura com la correcta.

Aquesta activitat serveix perquè analitzen i experimenten que dos punts de vista diferents sobre un mateix tema són possibles i cal respectar-lo, perquè cada persona té una manera de veure les coses.

Exercici 2: **Negociació distributiva versus cooperació: «El iogurt»**

Introduïrem l'activitat amb un xicotet roll-playing,

CAS 1

Tu vols preparar un bescuit amb sabor a llimó perquè el teu pare tinga una sorpresa en el dia del seu aniversari, però solament queda un iogurt de llimó en la nevera. És un ingredient indispensable, però el teu germà/na també ho vol i va a fastigujar-te la sorpresa

CAS 2

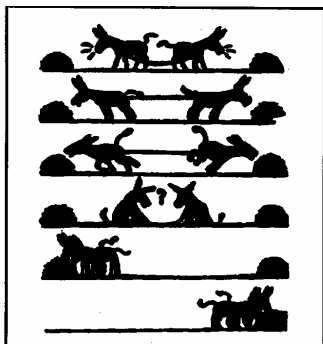
Tu vols plantar unes llentilles en un recipient de iogurt, és per a la classe de coneixement del mitjà i ho has de dur demà al col·legi, però el teu germà/na també vol l'iogurt, i només queda un en la nevera.

Farem grups de 4 persones, en els quals dos xiquets tindran un dels casos del iogurt, 1 o 2, altre serà el pare/mare al que han de convèncer que els done el iogurt i altre que serà l'observador, que no podrà parlar però prendrà notes del que succeïska en el joc. L'observador és l'únic que té tota la informació.

Al final posarem en comú el succeït en cada grup.

Amb el resultat, es tracta de valorar que mitjançant el diàleg es poden arribar a resoldre els conflictes de forma pacífica i amb un resultat de plena satisfacció per a ambdues parts, ja que cadascun dels germans volia una part de l'iogurt diferent, pel que si han arribat a explicar les seues necessitats (contingut per al bescuit, o recipient per a la feina de l'escola) ocultes després dels seus interessos (el iogurt), hauran obtingut una solució que beneficia ambdues parts.

Exercici 3: ¡No tenim remei!: «La parella d'ases»

Aquesta activitat es pot realitzar a l'aire lliure, amb els/les alumnes lligats en parelles, mirant a costats oposats i amb un missatge secret a banda i banda del pati o espai amb el qual es conte. La consigna és que han d'aconseguir el seu missatge. Normalment, els xiquets tracten d'aconseguir primer el seu, i ambdós comencen a estirar resultant molt costós.

Al final per ells mateixos o amb ajuda del professor arriben a acords i cerquen conjuntament primer el missatge d'u i després el de l'altre.

A més els missatges es completen de manera que ajuntant ambdós, podran llegir: "la cooperació és la solució"

A través d'aquesta activitat es reflexiona perquè no lluiten per aconseguir els seus objectius de manera aïllada i passant per sobre dels d'altres companys, sinó de forma conjunta i participativa i respectant els interessos i necessitats de tots.

Si no podem eixir al pati, es pot plantejar com una endevinalla, en el qual no apareguen les dues últimes vinyetes, i ells en grups hagen de dibuixar el resultat.

Organització de l'espai:

Una sala polivalent del centre escolar, l'aula o el pati.

Material necessari:

- Les làmines anteriors.
- Bolígrafs i folis.
- Cordes i els missatges.

Nom de l'activitat:

"APRENT A SER MEDIADOR"

Drets que treballa:

Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.

Art. 17. Dret a l'accés a una Informació Adequada.

Duració:

5 sessions d'una hora

Introducció:

La mediació entre iguals és una eina de participació infantil, que potencia les capacitats de xiquets i xiquetes per a resoldre els conflictes de forma pacífica. Mitjançant aquesta activitat els donem tota la informació necessària per a exercir com mediadors i perquè accepten els processos de mediació com recurs en els seus conflictes diaris.

Fomentem la participació motivant-los per a crear espais en els quals puguen intervenir entre iguals d'una manera més autònoma.

Objectius:

- Ser capaços d'explorar els conflictes des de diferents punts de vista. Ser capaces de canviar de perspectiva per a ajudar-nos a comprendre millor les situacions.
- Desenvolupar opcions creatives i innovadores que permeten trencar esquemes i superar limitacions per a arribar al consens.
- Entendre la importància de respectar el punt de vista de l'altre.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

Mitjançant el diari de mediador (Annex I), s'introdueixen i treballen els conceptes per aquest ordre:

1. Drets de participació. (Mitjançant pluja d'idees).
2. El conflicte (Mitjançant preguntes que els farà el professor anirem construint la definició amb les seues respostes).
3. La mediació.
4. El mediador.
5. Els passos de la mediació i l'acord.

Aquesta estructura es basa en el diari que aniran seguint, mitjançant petites dinàmiques els introduïrem cada bloc de contingut.

Finalment es motiva als xiquets per a generar espais i grups de mediadors, que poden actuar en l'aula, pati, en tot el centre, etc.

Organització de l'espai:

Una sala polivalent del centre escolar.

Material necessari:

- GUIA DEL MEDIADOR (Annex I)
- Bolígrafs i llàpis.

Nom de l'activitat:

"ART PER A CONEIXER-NOS"

Duració:

Mínim 4 o 5 sessions d'una hora

Drets que treballa:

Art.12. Dret a Opinar

Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.

Art. 14. Dret a la llibertat de Consciència, Religió i Pensament.

Introducció:

La multiculturalitat és un tema que es pot treballar contínuament i en moltes assignatures. En aquesta activitat pretenem que el xiquet/xiqueta experimente amb diversos materials per a recrear situacions quotidianes que es donen tant en altres cultures com en la nostra.

A través de la pintura, la composició, modelatge i altres tècniques aniran descobrint el perquè de certes diferències amb altres cultures.

D'aquesta manera es pretén fomentar la convivència intercultural evitant així possibles conflictes que pogueren sorgir pel desconeixement de la realitat de l'altre.

Objectius:

- Acostar-nos a altres cultures a través de l'art, conèixer-les i tractar de recrear-les.
- Que troben aquelles coses que ens diferencien dels altres i entenguin el perquè d'elles, alhora que visualitzin les semblances, i d'aquesta manera evitar possibles conflictes derivats del desconeixement.
- Que realitzen un treball cooperatiu i participatiu.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

Treballarem en grups de 4 a 6 persones.

La tasca inicial d'aquesta activitat és la recerca d'informació a través d'Internet, llibres, revistes, entrevistes,...sobre les cultures que estiguen o no presents en el centre. Haurien de ser ells i elles els que decidisquen com va a ser la cultura que van a treballar i els que busquen la informació.

Dotarem als xiquets i xiquetes de materials suficients per a poder crear un mural per a cadascuna de les cultures. Es tractarà que aquests murals siguin reproduccions fidels de la realitat, és a dir, respectarem els colors predominants de vestuari, les decoracions, el mobiliari, etc...(és possible que en el desert es tinguen gerros amb flors a casa?, en totes les cases hi ha portes?)

És important que en cada mural apareguen imatges que se succeeixen en tot el món com per exemple: una família menjant, xiquets jugant, celebracions de natalicis, festes, nadal, etc...perquè puguem trobar en ells diferències i similituds.

Aquests murals s'exhibiran per les parets del centre de manera que tots puguem veure'ls i reconèixer-se en ells.

L'última part de l'activitat és construir i vestir siluetes de figures humanes representatives d'altres cultures, d'igual grandària que un xiquet, deixant un buit en la cara perquè es pugui utilitzar per a fer-se fotos posant la cara en el buit lliure, simulant així pertànyer a aquestes cultures.

Aquestes figures es poden utilitzar després en activitats diferents del centre com el dia del xiquet, setmana cultural, etc....

Organització de l'espai:

En un aula àmplia o espai adequat per a poder ajuntar-se per grups i treballar amb materials d'arts plàstiques.

Material necessari:

Periòdics, revistes, paper continu, pintures, pasta per a modelar, teles, cua, tisores, pinzells, palla...

Nom de l'activitat:

"AMANIDA DE NOTÍCIES"

Drets que treballa:

- edició de la notícia: 2 hores
- exposició: una hora aprox. (variarà depenent del nombre de grups)
- reflexió: 20 minuts

- Art. 12. Dret a Opinar.
- Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.
- Art. 15. Dret a la llibertat d'Associació.
- Art. 17. Dret a l'accés a una Informació Adequada.

Introducció:

Hi ha moltes maneres de presentar una realitat, i els mitjans de comunicació poden mostrar una imatge més o menys amble d'un fet. El que expliquen ens influeix a tots, i de vegades, condiciona la nostra forma de pensar.

L'article 13 de la CDX, exposa:

Els xiquets i xiquetes tenen dret a expressar lliurement les seues opinions, a rebre i difondre informacions i idees de tot tipus, sempre que no vagen en contra dels drets d'altres persones.

L'article 17 de la CDX, exposa:

Els xiquets i xiquetes tenen dret a rebre informació a través dels llibres, els periòdics, la ràdio, la televisió, Internet. Especialment la informació que siga important per al seu benestar i desenvolupament.

Les persones adultes cuidaran que aquesta informació siga adequada.

Basant-nos en açò i en els diferents mitjans d'opinió creiem vital, que els xiquets aprenguen a destriar les notícies dels mitjans de la realitat i entendre que un mateix conflicte pot ser vist des de molts punts de vista, i que hem de tractar de contractar informacions diferents abans de jutjar o formar-se una opinió.

El mateix a petita escala els ocorre en el seu dia a dia, de vegades els arriba informació o els contenen un conflicte i es formen una idea sense saber que ha ocorregut realment.

Objectius:

- Ser capaços d'explorar els conflictes des de diferents punts de vista. Ser capaços de canviar de perspectiva per a ajudar-nos a comprendre millor les situacions.
- Desenvolupar opcions creatives i innovadores que permeten trencar esquemes i superar limitacions per a arribar al consens.
- Entendre la importància de respectar el punt de vista de l'altre.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

Dividirem als xiquets en grups d'uns 4 o 5. Aquests grups seran cadascun un mitjà de comunicació:

- Un periòdic de tirada nacional diària.
- Un programa de ràdio en l'horari de matins.
- Una revista del cor que publica setmanalment.
- Un programa d'informatius de televisió.
- Un periòdic tirada de llenceu diària local d'unes 5 pàgines de contingut.

Farem referència a un cas conflictiu que haja tingut lloc en el centre (anar amb compte al triar-lo, per a no molestar o ferir a cap alumne que haguera pogut estar implicat), També es pot traure un tema d'interès per a ells i que suscite certa polèmica o, almenys, diferències d'opinió en l'aula.

Els diferents grups haurien de treballar els seus articles, continguts de programes, i titulars seguint els criteris del mitjà que els haja tocat, no serà el mateix la quantitat d'informació que podrà donar el diari nacional que el gratuït, ni l'enfocament del programa de ràdio d'opinió, que l'informatiu.

El professor marcarà les pautes concretes. (minuts en antena, si hi ha col·laboradors, si els articles tindran imatges, o tira còmica etc..).

Els alumnes prepararan el contingut dels seus mitjans i es farà una exposició en els diferents formats.

Al finalitzar seria interessant induir al debat mitjançant determinades preguntes:

- Penseu que tots els mitjans han donat la mateixa informació?
- Creieu que hi ha bons o dolents en aquesta història?
- Si només tinguéreu una de les parts com seria l'opinió que us formariéu?

- Quan us conten o us ocorre un conflicte, tracteu de veure'l des d'altra perspectiva, o fins i tot des del punt de vista de l'altra persona?.
- Alguna vegada heu sentit que s'us jutja de manera injusta i sense haver escoltat la vostra versió?
- Etc.

Es tracta que els xiquets analitzen la influència que els mitjans poden exercir en nosaltres, a més d'aprendre que és necessari estar ben informats, sobretot en qüestions que els competeixen sempre que es tracte de continguts adequats per a ells.

Organització de l'espai:

En un aula gran o vàries, ajuntant les taules perquè puguin dialogar i consensuar.

Material necessari:

Notícies, fotos de revistes i periòdics, articles de revistes infantils.

Folis, bolígrafs.

En el cas de contar amb els recursos en el centre i de voler treballar transversalment amb les TIC, podem utilitzar càmera de vídeo, micròfon i grabadora, editar li periòdic, per a després veure els resultats en els seus formats definitius.

Nom de l'activitat:

COMISSIONS ESCOLARS

Duració:

Una hora una vegada al mes

Drets que treballa:

Art.12. Dret a Opinar.

Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.

Art. 14. Dret a la llibertat de Conciència, Religió i Pensament.

Art. 15. Dret a la llibertat d'Associació.

Introducció:

Aquesta proposta tracta d'integrar a tots els xiquets i xiquetes, participant així més activament en el funcionament i organització del centre, mitjançant posada en marxa de diferents grups o comissions que es responsabilitzen i participen en els diversos àmbits del context escolar que els pertoquen. La idea és que amb l'acompanyament dels professors i el dels pares i mares que així ho desitgen, els alumnes puguin engegar i mantenir per ells mateixos aquestes comissions, que s'encarregaran fonamentalment de cercar solucions als problemes de convivència del centre, fomentant la lliure reunió entre xiquets i xiquetes i prenent en compte el centre escolar, com element clau integrador en les vides d'aquests.

El paper del professorat i els pares i mares serà primordial en una primera fase per a a poc a poc anar cedint autonomia als alumnes.

Objectius:

- Que els xiquets i xiquetes a més d'exercir els seus drets de participació i lliure associació, prenguen consciència de les responsabilitats i deures que aquests comporten.
- Promoure la lliure associació i reunió dels xiquets i xiquetes en el centre escolar.
- Fer-los partícips de la creació d'un clima de convivència pacífic.
- Aprendre a resoldre els conflictes pacíficament.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

A més de ser observadors dels problemes i conflictes que veuen en el seu entorn (aula, pati, barri, casa...) l'alumnat tindrà l'oportunitat de contar amb un espai propi per a reunir-se i parlar dels temes que els interessen i els desperten curiositat, i sobretodo d'aquells que consideren que deterioren el clima de convivència del centre, exposar i compartir amb els seus companys per a després valorar, contrastar, comentar i proposar alternatives, solucions i activitats per a millorar la convivència en el col·legi.

Per mitjà de les comissions, els alumnes podran fer-se escoltar sobre els diferents aspectes que els afecten en l'escola. Per a açò, podrien subdividir-se formant, per exemple: una comissió de cuina, on els alumnes participen en les propostes d'elaboració de menús per al menjador, en la neteja del mateix, etc; una comissió de medi ambient que vetle per la conservació de l'escola, les plantes, el reciclatge, etc; una comissió de teatre on els xiquets es reunisquen i preparen obres teatrals o posades en escena plasmant els temes que els preocupen i en els quals estan implicats o on simplement passar una bona estona i preparar una obra teatral per als seus companys i companyes; una comissió d'informàtica que vetle pel bon funcionament de la sala d'ordinadors, etc. Aquests exemples que proposem poden variar i fins i tot ampliar-se a altres temàtiques segons les necessitats del centre.

També seria interessant, informar als pares i mares perquè així, qui ho desitge, pugua col·laborar en l'acompanyament i seguiment dels alumnes en aquestes activitats.

Organització de l'espai:

Una sala polivalent del centre escolar. Preferiblement un aula d'audiovisuals.

Les diferents comissions es reuniran, segons el centre, en els llocs del col·legi implicats, per exemple la comissió de teatre podria reunir-se en el saló d'actes, la d'informàtica en la sala d'ordinadors, algunes amb temàtiques no tan específiques, podrien portar-se a terme en algun aula que faça les vegades de sala polivalent i que es vaja utilitzant per torns.

Material necessari:

Cessió d'un espai adequat per part del centre escolar podent ser l'aula d'audiovisuals en els moments que les reunions tinguen prevista alguna projecció.

Nom de l'activitat:

REVISTA DEL MÓN

Duració:

Dedicar 6 hores cada trimestre.
(Es tractaria d'una revista trimestral)

Drets que treballa:

Art. 12. Dret a Opinar.

Art. 13. Dret a buscar i rebre Informació.

Art. 14. Dret a la llibertat de Conciència, Religió i Pensament.

Art. 15. Dret a la llibertat d'Associació.

Art. 17. Dret a l'accés a una Informació Adequada.

Introducció:

Aquesta activitat és una proposta pensada per a treballar tots els drets de participació.

Treballarem fonamentalment els dos primers, el dret a opinar i el dret a buscar i rebre informació, cercant sobretot, l'enfocament multicultural, ja que la revista haurà de contenir almenys una pàgina de cada nacionalitat present en el col·legi.

D'aquesta manera, practican l'haver d'expressar les seues opinions, d'una manera correcta i practican la recerca d'informació, mitjançant llibres, revistes, Internet i/o entrevistes als companys.

Al seu torn estarem tractant també el seu dret a la llibertat d'associació, doncs aquesta activitat és voluntària i tots aquells que decidisquen realitzar-la haurien d'unir-se i dividir-se les tasques igual que es fa en qualsevol periòdic o revista.

Seria ideal, que a aquesta revista poguera tenir accés tot l'alumnat del col·legi i anar ampliant-se a poc a poc.

Objectius:

- Despertar la curiositat cap a altres cultures, els seus costums, tradicions, festes, gastronomia, etc.
- Que a través d'un major coneixement d'aquestes, cresca també el respecte evitant així possibles conflictes entre companys de diferents orígens.
- Que coneguen el treball cooperatiu.
- Que aprenguen a cercar informació per diverses vies.
- Que practiquen el fet d'expressar les seues opinions de manera escrita i en un llenguatge correcte, adequat i respectuós.

Seqüenciació d'activitats, desenvolupament:

Inicialment, el professor/professora tindrà un paper important en la labor de motivació cap a la creació d'aquesta revista.

Farà veure als alumnes l'interès que té per a tot l'alumnat la creació d'un espai com la revista on ells mateixos poden opinar i al seu torn transmetre informacions importants.

També, haurà de, donar-los les pautes inicials en quant a l'organització del treball i a les parts que ha de contenir la revista (editorial, notícies, opinió, entrevistes, esports...)

És molt important recalcar que la intenció de la revista és informar sobre les diferents cultures existents, els seus costums, festes, gastronomia, esports típics, jocs, cançons, etc.

Organització de l'espai:

Una sala polivalent del centre escolar.

Material necessari:

Si el centre treballa les TIC. seria adequat que pogueren treballar en ordinadors amb accés a Internet.

Si no fóra possible, podrà realitzar-se simplement amb paper i llapis.

Bibliografía

- Boqué Torremorell, M Carme (2005). *Tiempo de mediación. Taller de formación de mediadores y mediadoras en el ámbito educativo*. Ceac educación. España.
- Boqué Torremorell, M Carme (2005). *Guía de mediación escolar. Programa comprensivo de actividades de 6 a 16 años*. Octaedro. España.
- Departamento de Educación para el Desarrollo y Sensibilización de Save the Children (coord.)(2005). *Comunicación para la Tolerancia. Guía didáctica*. Madrid: Save the Children.
- Diez, F. y Tapia (1999). *Herramientas para trabajar en mediación*. Buenos Aires: Paidós.
- FOUNTAINE, SUSAN. *Education for Development: A Teacher's Resource for Global Learning*. UNICEF/Hodder & Stoughton, London. 1995.
- Galeano, Eduardo(2004). *Patas arriba. La escuela del mundo al revés*. Editorial Siglo XXI.
- Gerison Lansdown (2001) *Promoting Children's Participation in Democratic Decision-Making*, UNICEF, Innocenti Research Center, Florence.
<http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/insight6.pdf>
- Guaro Pallás, Amador (2002). *Currículo y democracia*. Barcelona: Editorial Octaedro.
- HART, ROGER. *Children's Participation: from Tokenism to Citizenship*. UNICEF International Child Development Centre, Florence, Italy. 1992.
- Horno Goicoechea, Pepa (coord.) (1999). *"Educa, no pegues" Campaña para la sensibilización contra el castigo físico. Material para la formación*, Save The Children, Comité Español de UNICEF, CEAPA y CONCAPA. Madrid: Save the Children
- Horno Goicoechea, Pepa (coord.) (2000): *Material y Actividades de Ocio y Tiempo Libre. Campaña "Educa, no pegues"*, Save The Children con La Colaboración De ASDE (Federación De Asociaciones Scouts De España). Madrid: Save the Children
- Torrego, Juan Carlos *Proyecto de mediación y tratamiento de conflictos desde un modelo integrado, manual para formación de mediadores*.

Martínez de Murguía, B. (1999). *Mediación y resolución de conflictos*. Una guía introductoria. México: Paidós.

UNICEF COMITÉ ESPAÑOL. *Enrédate con Unicef, un programa de Educación para el Desarrollo*, España. 2000

UNICEF-COMITÉ PAÍS VASCO. *Un enfoque de construcción de ciudadanía: Manual sobre el Derecho a la participación*. UNICEF. 2001

Projectes i iniciatives sobre el tema

Plan para la promoción y mejora de la convivencia escolar:

<http://www.convivencia.mec.es/>

Convivència i mediació escolar:

<http://www.gencat.net/educacio/depart/convivencia.htm>

http://www.gencat.net/educacio/ense_noti/annexos/Mediacio.ppt

Plan andaluz de educación para la cultura de la paz y no violencia:

<http://www.juntadeandalucia.es/educacion/convivencia>

Plan para la mejora de la convivencia en los centros educativos de la comunidad foral de Navarra:

<http://www.pnte.cfnavarra.es/convive/>

Plan de convivencia escolar Aragón:

<http://www.catedu.es/convivencia/>

Modelo global de convivencia en centros educativos:

http://www.geuz.es/cast/escuela/escue_prog.html

Programa de tratamiento de conflictos y mediación escolar “Gernika Gogoratuz”

<http://www.gernikagogoratuz.org/>

“Proyecto meeduco”

<http://www.aieef.org/>

Plan de prevención de la violencia y promoción de la convivencia en los centros escolares de la comunidad valenciana (PREVI).

<http://www.cult.gva.es/orientados/alumnado/>

Informe Delors

http://www.unesco.org/education/pdf/DELORS_S.PDF